

خراپ بە کارهینانی دیجیتال ... کاروخ فەھمی

گومانی تیانیه ئیستا دیجیتال و ئامیرە ئەلیکترونیه کان پیشکەوتتىکى بەر چاویان بە خۆیانە و بىنیو، لە زۆربەی هەرە زۆرى و ولاتانى جىهاندا ئامادەگىان ھەي، خزمەتتىكى بەرچاوى مروقا يەتىيان كردە، ئەكەن، تارادەيەكى باش ئەركى مروقىيان سانا كردە رۆلىكى كارا ئەگىرەن لە مىزۇوی بەشەريەتدا، ئىمەش يەكىكىن لە سەدەھا ولاتە كە بەشدارىن لە بەكارهینانى ئەم تەكىنېكە پیشکەوتوانەدا، سودمان لە ئامیرە کانى چەشنى مۆبایل و كۆمپیوتەرە و ئەنتەر نىت و ھۆكارە کانى ترى گواستە وە خزمەتگوزاريە کانى سەرددەم وەرگرتوه، تارادەيەكى باش بەرۇي دونيای دەرەوە دا كراوبىنەتەوە، بەلام ئەوي جىگەي تىپامانە خراپ بەكارهینى ئەو ئامىرانە يەلە فەزايى كلتوري ئىمەدا كە جىهانگيرى لەگەل خويدا هيئا وىيەتى، كەزۈر جار دېتە ھۆي جۆرلەك لەپشىوی نانە وە سەرلى شىوان و ترازىدىيائى گەورە، تىنەگە يىشتن لەو ئامىرە دیجیتالىيائە تىنە گەيشتنە لە جىهانى دەرەوە. خراپ بەكارهینانىان ھەلەيەكى مەعرىفى گەورە يە و دواجار سود وەرنەگرتەن و بەدحالىبۇنە لەمانا كانى شارستانىيەت، (بلاوبونە وە فىلمى سىكىسى كوردى) بەسۇد وەرگرتەن لە مۆبایل و ئەو قەسەناشىرىنە كە رۆزانە لەسەر تۆرەكانى ئەنتەنەت بەيەكترى و كەسايەتىيەنادارو كە سوکارى يەكترى ئەلىن، شايەتحالى ئەوەن ئىمە سودىكلى ئەوتۇمان لەو ئامىرە خزمەت گوزارييانە وەر نەگرتوه. ئەم كردەوانە پىمان ئەلىن كە ئىمە تەنها دىوھ خراپ و نىڭەتىقەكانىمان بەكارهینا و، ئىشمان لەسەر دىوھ ناشىرىنە كە دیجیتال كردە نەك دىوھ جوان و راستەقىنە كە، نەمان توانىيە بە شىۋەيەكى راست و دروست بەكاريان بەيىنەن، نەمان توانىيە وەك پىداويسىتىيەكى زىيانى بەكارى بەيىنەن كەلەگەل پەوتى شەپولە گەورە كانى شارستانىيەت ئىمەش لەگەلەيەش لەنگاوى خىرا بنىن و فريايى تازەترىن داهىنەن ئەلیکترونیان بکەوين و مەشق لەسەر چۆنەتى فيربونىان بکەين، هيئا ئاراي ئەو ئامىرانە سودىكى گەورەيان بەئىنسانى مۆدېرن گەياندو، تۆلەيەكتىدا ئەتوانىت لە ھەولىرە لە ستۆكھۆلمىش بىت، لە قوشتەپەو لە نىيۆرکىش بىت، پەنگت لە كۆلانىكى سليمانى و دەنگت لە بالەخانە كە مۆسکو بېبىستىرىت، لەمالەكە خۆتەوە دانىشىت و ئەوساروخانەش بېنىت كە ئىسرايل و خزب لە لە يەكترى ئەگەن، ئەمە دىوھ گەشكە ئامىردىجىتالىيەكان و قۇناغى مۆدېرنەيە، ئەمە سودە گەورە كە دىوھ جوانە كە جىهانگيرى.

كارەسات ئەودەمەيە كە لەمانا كانى ئەو خزمەتگوزارييانە نەكەيت وبەھەلە بەكاريان بەيىنەت. كارەسات ئەودەمەيە كە ئىنسان تەنها دىوھ ناشىرىنە كە بەدى كات و وردى كاتەوە بۆ مەرامە دزىوھ كانى خۆي، ئەوهى لە ولاتى ئىمەدا ئامادەيە بەداخەوە دىوھ ناشىرىنە كە يەتى، كۆپىيە كى ناشىرىنى ئەو مۆدېلە يە كە تىكە يىشتن لىي بەرای من زۆرى ئەوي، ھەل كردن لەتك ئەو ئامىرانە پىيوىستى بە عەريفە كە كۆمەلایەتى ھەيە تاتوشى ئەو جۆرە ھەلانە نەبىت كە بەم دوايىيە بىنیمان، تەنها سەردانىكەت بۆ (چات روم) مکانى كوردى بەسە تالەوە حالى بىت ئىمە لەچ دۆخىكى ئەخلاقىدا ئەزىز، تى ئەكەيت كە تەنها دىوھ دزىوھ كە ئەم دەرياي زانىارىيە بە ئىمە كە يىشتو، بىزازىرىدى خەلک بە مۆبایل و كردىنە وە سايىتە سىكىسيەكان پىمان ئەلىن كە ئىمە توشى چ نوشستىيە كى گەورە بۇين لەئاست ئەم تەكىنە كە پىشکەوتوانە، كەم نىن ئەو كچانە بەھۆي بەكارهینانى ئەو ئامىرانە وە لەلايەن باول و براکانىانە وە نەكۈزىن، ئا خەر سەتالايت و مۆبایل و ئەنتەرنىت و ئامىرە كانى تر چۆن خزمەتت بى ئەگەيەن ئاواش ئەتوانن بىشىن، چۆن ئەتوانن ئا شنات بکەن بەدنيا دەرەوە كەسايەتىيە كى تايىبەتت پى بېخشن، ئاواش ئەتوانن رىسواو مەحکوم بەمەرگت بکەن! بلاوبونە چەند گرتەيەك لە فىلمى سىكىسى بە مۆبایل و گۆرپىنە وە كۆدۇ (تردد) ئى كەنالە سىكىسيەكان و (سېدى) لەسەر هەمان

نهزم لە قوتابخانەو فەرمانگەو چایخانەكاندا... و دوبارە لەسەر تۆرەكانى ئەنتەرنېتدا گەران بەدواي ويئەيەكى ئيرۇتىكى، پىيمان ئەلى كە ئىمە نەمانتوانىيەو وەك پىويست سود لەم تەكىنike سەردەميانە وەر بگرىن و بەرەگە قولەكانىدا رۆبچىن و خويىندەوەيەكى لۆزىكى بۆبکەين.

مېزۇو شايەتى ئەوهىيە كە زۆرىك لە پىاوه‌دەسەلات دارەكان كە بەشىوه‌يەكى خراپ دەسەلاتيان بەكار هيئاواه و خەلکى بىگوناھيان چەوساندۇتەوە وايانزانىيە تەنها خۆيان هەن لەسەر ئەم ئەستىرييە وباكانى ديموكراسىيەت و كۆمەلگائى مەدەنبايان خستۇتە زىرىپېيانەوە، نازىزم فاشىزم و بەعسىزم نمونەيەكى زىندۇ بەرچاوى ئىمەيە كەھەر يەك لەسەركەرى ئەم سىستمانە بەشىوه‌يەكى خراپ دەسەلاتيان بەكار هيئاواه، دوايىش ئەم بەھەلە بەكار هيئانە توشى جۆرىك لە كەوتى ونوشتى گەورە كردون كە ھەموو مېزۇي مرۇقايەتى بەنەفرەتىان ئەكەت، ئاھر چۈن دەسەلات تواناي سەركوت كردن و چەوساندەوە زەبرۇ زەنگ و گشت و بىرى ھەيە، وەك چۆك ھەلگرى دىدىكى مەرگ دۆست ورەشىبىنە، بەھەمان شىوە لەتowanى داھەيە داد پەرەوەرو لەسەر خۆو بەكسانى خواز بى، ديوىكەتى ترى دەسەلات زىياندۇست و گەشىبىنە. وەك فۆكۇ ئەلى (لەخۆشەوېستى وجنسىشدا دەسەلات ھەيە)، ئەوان دەسەلاتيان لە بەر دەست دا بۇھەلام تەنها ئەو دىۋەيان بىنييە كە بۇ كوشت و بىر بەكەلک دىت نەك پۇوه زىيان دۆست و يەكسانى خوازەكە دەسەلات، وەك دەبىنин ھەر حالەتكە تارادەيەكى ترسناك لەيەكدى ئەچن ھەردو حالەتكە لەخالىكدا ھاوبەشن ئەويش (خراپ بەكارھىيانى ئامرازە) لەھەردو بارەكەدا بەد حالىبۇن ھەيە بەرامبەر پىدراؤەكان، كەواتە ئىمە ناتowanىن تاكە شوناس و تاكە پىناسەيەك نەبۇ دەسەلات و نەبۇ دەھاوايشتەكانى شارتانىيەت بکەين، ھەرييەكىڭ لەمانە زىياد لەدەم مۇ چاۋىكىان ھەيە، بەداخەوە ئەوهى لە واقىعى وولاتى ئىمەدا ئامادەيە نىشانە بەدحالىبۇنەكى قولە لەدەرەنچامەكانى مۆدىرنە دنیاى دەرەوە، تائىستا نەمانتوانىيە وەك خۆي مەبەستە سەرەكىيەكانى ئامىرە ديجىتالىيەكان بەكار بەيىن، لە وولاتى ئىمە مۆبایل لەبرى ئەوهى بېت پەمىزىك بۇ خۆشەوېستى وزىيان وەسیلەيەك بېت بۇ پەيوهندى كردن بە ھاوري و ئازىزانمان، ئەبېت بە سومبۇلى مەرگ و تراژىديا گەورەكان، ئەبېت بە ھۆكارييک بۇ لەناو بىردىنى ئىنسان!

بەرپاى من ئەوهى وا ئەكەت ئىمە بەم جۆرە لە ديجىتال بروانىن كۆمەلېك ھۆكاري كۆمەلەيەتى وكتورى گەورەن، رەنگە دواكەوتويى كۆمەلگائى كلتوري كوردى ھۆكاري ھەرە سەرەكى بېت كاتىكە بەخىرايىيەكى چاوهەرۇان نەكراو بەرپو ئەم تەكىنەكە پېشىكه وتوانەدا ئەتەقىتەوە، بەر لەھاتنى ئەم ئامىرەنە نوخېبىيەكى زۆر كەم نەبېت بەكارى نەھىيىنا بۇو. ئەوهى وائەكەت ھاوللاتى ئىمە نەچىتە ئەم سەنتەرانەكە كابىنە و ژۇورى داخراويان نىيە! ئەپېركردنەوەيەيە لە رەگەكانى لەرابردويەكى زۆر دوردايە، كە دەرباز بون لىيى گەر مەحال نەبى ئەوا زۆر ئەستەمە، جىڭىاي شاردنەوە نىيە زۆرىك لە پىاوان بېركردنەوە خەسلەتە تايىبەتىيەكانى لەگەل ئامىرەكانى بەردىستى زۆر لەيەكترييەوە دوورن، وائەزانىن تەنها نېير بۇي ھەيە ئەم تەكىنەكانە بەكار بەرىت، ناكىرى تۆ خۆت بە و ئىنسانە مۆدىرنە بزاپىت و رېيگەر بېت لەبەر دەم خۆشكەت ياكچەكەت بۇ بەكار هيئانىيان، بەرپاى من دواجار ئەوهى وائەكەت ئىنسانى كوردى دەستە پاچە بېت لەئاست ديجىتال، گۆرانكاري خىراي ويئەكانە، واتە ھەرس نەكىرىنى ئەم تەرزە بېر كردنەوەيە كە بەشىوه‌يەكى چاوهەرۇان نەكراو تاكى كوردى فرېدراوەتە ناو كۆمەلېك ئامىرەوە كەھەلكردن و تىكەيىشتن لىيى زۆرى ئەوهى.